



Grundlovens Aand, og vidløftigere Bestemmelser angaaende Valgene

Taler
Hans Riddervold

Dato
3 juni 1828

Sted
Stortinget

1 Da jeg ikke har været enig med Komiteens Pluralitet i at antage, at en saadan
Lov, som den, der indeholdes i Komiteens Indstilling, bør udfærdiges i dens hele
Omfang, tror jeg at burde anføre de Grunde, hvorpaa min afvigende Mening er
bygget. Den Omstændighed, at flere af Stortingets mest oplyste Medlemmer,
5 saavel ved forrige Storthing som i Komiteen, have ytret sig for en saadan Lov,
kan ikke bringe mig til at tilbageholde mine Modgrunde; thi uagtet jeg villigen
erkjender disse Mænds Overlegenhed i Erfaring og Indsigter, anser jeg det dog i
saa høi Grad for en Repræsentants Pligt, at ytre sig imod en Beslutning, som han
endog anser stridende mod Grundloven, at Taushed i et saadant Tilfælde vilde
10 være utilgivelig. I en Materie, hvorom der er talt og skrevet Saameget, vilde selv
den, der er udrustet med større Evner og Indsigter end jeg, kun se sig i stand til
at anføre lidet Nyt. Komiteens Pluralitet sees ogsaa fornemmelig at henholde sig
til, hvad der forhen er anført af den Komite, der ved forrige Thing behandlede
samme Sag.

15 Jeg skal tillade mig at samle og ordne det Vigtigste med særdeles Hensyn til
Komiteens Indstilling, og tilføie enkelte Bemærkninger. Men førend jeg gaar
over dertil, anser jeg det rigtigst at møde en Indvending, som ved forrige Thing
fremsattes ved flere Anledninger, naar der handledes om Sager, der vare blevne
20 behandlede paa flere Thing, eller til hvis Behandling mange Forberedelser vare
gjorte. Man er - sagde man - gaaen for vidt; Sagen er drøftet og forberedet i
saamange Aar, at det vilde stride mod Nationens Forventning, imod Thingets
Værdighed Intet at foretage. Maaske ere nogle af samme Formening med
Hensyn til denne Sag; thi vist er det, at den har været paa Bane i adskillige Aar,
25 og at flere Foranstaltninger ere gjorte, for at bringe den paa det Rene.

Det er ikke min Mening, at hele Loven bør forkastes. Antagelsen af
Bestemmelserne angaaende Mandtallene og Straffe i Overtrædelsestilfælde kan,

30 saavidt jeg skjønner, ske uden Anstød mod Grundloven og vil medføre Nytte.
Da disse dele af Forslaget efter deres Dom, der have ytret sig derom, ere de
vigtigste, kan man ikke siges at have arbeidet forgjæves, naar de antages. Men var
man endog kommen til den Overbevisning, at ingen af Bestemmelserne kunne
medføre nogen Gavn, vilde man udentvivl vise en falsk Omhu for Thingets
35 Værdighed, ved at beslutte noget Unyttigt eller Unødvendigt, om ikke
Skadeligt.

At man undertiden spilder Arbeide, Tid og Bekostning paa frugtesløse
Forberedelser, er en Følge af den menneskelige Uformuenhed til altid at kunne
40 gjøre de fornødne Beregninger, forudse alle de Tilfælder, som kunne indtræffe.
Den, som, efter at have med mange Bekostninger gjort Forberedelser til en
Bygnings Opførelse, kommer til den Erfaring, at Grunden ikke kan bære den
hele Bygning, maa, hvis han alligevel opfører Bygningen efter den udkastede
Plan, vistnok med Rette ansees for en Daare.

45 Komiteens Pluralitet formener i de Oplysninger og Betænkninger, som
igjennem Regjeringen ere indkomne siden sidste Storting, at have fundet
tilstrækkelige Beviser for Lovens Gavnlighed og Hensigtsmæssighed, da den
derved er kommen til Kundskab om, at Mandtallene føres paa forskellige
50 Maader og ere paa flere Steder ikke saa fuldstændige og nøiagtige, som de burde
være; at der i de fleste Landdistrikter ikke haves Valgforsamlings-Protokoller; at
der gives Steder, hvor ogsaa Distriktsforsamlingens Forhandlinger ere blevne
førte paa løst Papir; og endelig at en forskjellig Fremgangsmaade er i de
forskjellige Distrikter bleven fulgt ved Afholdelsen af de til Valgvæsenet
55 henhørende Forretninger. Da jeg har været enig med Komiteens øvrige
Medlemmer i at antage Gavnligheden af nærmere Bestemmelser angaaende
Mandtallenes Førelse, forbigaar jeg hvad herom er anført. Derimod
forekommer mig det, som er anmærket om Valg- og Distriktsforsamlingerne,
utilstrækkeligt til at godtgjøre Nødvendigheden af en saadan Lov, som denne.
60 Man lægger udentvivl altfor meget Vægt paa den Omstændighed, at Protokoller
i mange Landdistrikter ei føres ved Valgforsamlingerne, og i enkelte Distrikter
ikke ved Distriktsforsamlingerne; thi naar de behørige Fuldmagter af
Vedkommende paa Stedet udfærdiges, da har man i dem Bevis for det Vigtigste
af Forhandlingerne.

65 Det kan imidlertid ikke nægtes, at Protokollers Førelse hører til god Orden; men
det kan naturligvis opnaaes, uden at man giver de mange Bestemmelser, som

Loven forresten indeholder. At en forskjellig Fremgangsmaade er bleven fulgt ved Valgene, synes heller ikke at være nogen vigtig Grund. Fremgangsmaaden kan have været forskjellig, uden at det derfor kan siges, at den har ledet til et urigtigt Resultat. Med Hensyn til ubetydelige Formaliteter kan man meget vel paa forskjellige Veie komme til samme Maal. Vil man desuden se hen til den Anke, som er ført over forefaldne Uordener ved Valgene, da vil det findes, at den næsten ene angaar Anstød mod Grundlovens Bud. Alle Forslag angaaende denne Gjenstand ere derfor, som den forrige Komite rigtigen bemærker, grundede paa Ønsket om Grundlovens Overholdelse; men at disse vidtløftigere Bestemmelser angaaende Valgene kunne bidrage til at opnaa dette, indsees ikke. Hensigtsmæssige Straffebestemmelser ere det eneste her anvendelige Middel.

Jeg kan imidlertid ikke lade ubemærket, at man, ved at gennemgaa Fuldmagterne for de forskjellige Things Medlemmer, vil finde, at Grundloven i de senere Distriktsforsamlinger er rigtigere forstaaet og nøiere overhold end ved de foregaaende. At man ogsaa med Hensyn til Valgforsamlingerne er gaaen fremad, kunne uden tvivl flere Repræsentanter, der have biværet adskillige Valgforsamlinger, bekræfte. Det fortjener saameget mere at bemærkes, som mange have hældet til den urigtige Mening, at ved Valgene til 5te ord. Storting fandt flere Misligheder Sted end tilforn, en Mening, som formodentlig har sin grund deri, at der blev talt og skrevet mere derom, end ved de foregaaende Valg; men selv dette er et Bevis for, at man gaar fremad; thi det røber unægtelig mere Sands for Konstitutionen, at Overtrædelser af den offentlig omtales, end at de forblive ubemærkede.

Man har og anført den Grund, at ved en saadan Lov vil det frie Valg sikres, og Misligheder forebygges, der efterhaanden vilde aabne Adgang for skadelig Intrigue. Men Kabaler ved Valgene ere formentlig i vort Land paa de fleste Steder saa lidet bekjendte, at Lovbestemmelser derimod maaske endog vilde virke det Modsatte af hvad de sigtede til. At man ved Love angaaende Forbrydelser, som ere ubekjendte, kan fremskynde disse, har allerede en gammel Lovgiver lært os. Men om Intrigue var at frygte, tvivles meget paa, at disse Bestemmelser vilde kunne standse den. Mange Formaliteter ere som oftest netop et Middel for Kabalmageren til at forville de Enfoldige. Man betænke, at ved Valgforsamlingerne skulle disse Bestemmelser i Almindelighed fortolkes og anvendes af Mænd, der ei ere lovkyndige, og at Erfaring ikke sjelden viser, hvorledes den i Lovfordreielser Øvede - og en saadan maa man vel tænke sig Kabalmageren i Almindelighed at være - ved Kunstord og spisfindige Indsigelser

kan forvilde endog den Forstandige.

- 110 Man feiler udentvivl, hvis man tro at kunne med samme Føie, som i andre Tilfælde, anføre som Modgrund, at alle Love kunne misforstaaes, at hvis man vilde frygte derfor, maatte man ingen Love give. Omstændighederne ere her forskellige. Denne Lov skal, som anført, ei alene anvendes af Ulovkyndige, men opkastede Kvæstioner skulle endog afgjøres paa Stedet, medens selv de Mænd, af
115 hvem Staten fordrer den største Lovkyndighed (Dommerne), som oftest kunne raadføre sig idetmindste med kyndige Skribenter.

- Komiteen fandt ved forrige Storthing, at alt for stor Fuldständigkeit budre undgaaes som stridende mod den Tillid, der bør have til den i de forskellige
120 Borgerklasser herskende sunde Menneskeforstand; den udelod derfor adskillige Bestemmelser i de indkomne Forslag. Nærværende Komite har udentvivl af samme Grund udeladt endnu flere; maaske man ved nøiere Drøftelse vilde finde, at ogsaa de øvrige Bestemmelser angaaende Valg- og Distriktsforsamlingerne kunde udelades. Den sunde Menneskeforstand har paa
125 mange Steder udfundet dem af sig selv. Hvor den fattes, ville Lovbestemmelser vistnok udrette lidet. Men kunde end disse Bestemmelsers Hensigtsmæssighed aldeles godtgøres, vilde det dog efter min Formening være stridende mod Grundloven, at de fremkom ved privat Lov.

- 130 Komiteen har kortelig berørt denne Indvending, idet den henviser til den forrige Komites Besvarelse deraf; men denne er nylig i et offentlig Blad (Patrouillen No 31-32) grundigen gjendreven. Jeg skal tillade mig at anføre det Vigtigste: "Det almindelige Begreb om Grundlov medfører, at der maa indeholdes tilstrækkelige Bestemmelser om Maaden, hvorpaa Statsmagterne
135 skulle fremstaa. Dette Begreb har og vor Grundlov fulgt, idet den gaar ud paa, ei alene at udtale de Grundsætninger, hvorpaa Lovgivningen om hine Gjenstande bør være bygget, men tillige at udføre denne Lovgivning i dens enkelte Dele. Forsaavidt nu Grundloven ei maatte svare til Hensigten i alle Dele af Udførelsen, da var det mest overensstemmende med Grundlovens Aand, at
140 behandle efter dens 112 § saadanne Forskrifter, der fremdeles maatte ansees nødvendige i Henseende til disse Gjenstande, som Grundloven selv har villet afgjøre. Heller ikke kan man ved Fuldständigkeit der, hvor Grundloven selv har villet give tilstrækkelige Forskrifter, undgaa at flytte Grænsen paa en Maade, som medfører virkelige Forandringer. Komiteen har under Litr. a kortelig berørt
145 den her fremsatte Synsmaade, og har søgt at gaa den imøde med den

- Bemærkning, at ikke enhver Lov, der nærmere bestemmer de Forhold eller Rettigheder, hvis Omrids Grundloven har betegnet, kan betragtes som stridende mod nysnævnte Lov; men hvis det, som oven antaget, ikke har været
- 150 Hensigten blot at give et Omrids af de grundlovsmæssige Forhold, og hvis Grundloven skjelnet mellem de Gjenstande, den gaar ud paa fuldstændigen at behandle, og de Gjenstande, som den med eller uden Omrids henlægger under den almindelige Lovgivning, da har Komiteen feilet i sine Slutninger."
- 155 Neppe kan heller Nogen tvivle paa, at det var jo Grundlovens Forfatteres Hensigt, at give tilstrækkelige Bestemmelser for denne Gjenstand. Den Udførlighed, hvormed den er behandlet i Sammenligning med andre Gjenstande, vidner tydelig derom. Havde det ikke været deres Hensigt, da kunde de aldeles ikke undladt at omtale og paaskynde de nærmere
- 160 Bestemmelser, saaledes som de have gjort med andre Gjenstande, de ansaa særdeles vigtige; thi om denne Gjenstand savnedes der naturligvis aldeles Bestemmelser tilforn, og de maatte dog vide, at de nærmere Forskrifter snart vilde blive at anvende.
- 165 At man let overskrider Grænsen og kommer ind paa Grundlovens Gebet, har Komiteen selv erkjendt. Den har derfor udeladt et par Bestemmelser, som fandtes i den forrige Komites Indstilling. At dette Forslag er ganske rensat for Bestemmelser, der gribe ind i Grundloven, betvivler jeg. Saaledes synes Slutningen af § 14 at stride mod Grundlovens § 60. De øvrige Indvendinger,
- 170 som Komiteen har søgt at gjendrive, ere dels af mindre Vigtighed, dels allerede i det Foregaaende omtalte. Da de Bestemmelser, som angaa Mandtallene og Straffen i Overtrædelsestilfælde, ikke, saavidt jeg indser, kunne henføres under dem, hvorved man gjør Indgreb i Grundloven, og de i det Hele forekommer mig hensigtsmæssige, anser jeg det rigtigst, at Thinget antager dem.

175

Kilde

"Storthings-Efterretninger 1814-1833", bd. 3. Christiania 1882, s. 38-41.

Emner

Grunnloven, Innlegg i Stortinget, Lovgivning

180

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/grundlovens-aand-og-vidloftigere-bestemmelser-angaaende-valgene>